

МОЛОЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ ЗАЛЕЖНО ВІД ВНУТРІШНЬОПОРОДНИХ ТИПІВ ТА ГЕНЕАЛОГІЧНИХ ФОРМУВАНЬ

Українську червону молочну породу, як нове селекційне досягнення, затверджено спільним наказом Міністерства аграрної політики України (№ 360) і Української академії аграрних наук (№ 75) 3 серпня 2005 року. Як стверджує колектив вчених [3,6,7], при формуванні внутрішньопородної селекційної структури нової породи виходили з уявлення про неї, як біологічної системи. Лише саме за чітко розгалуженої внутрішньої структури можливе ефективне функціонування та розвиток породи та її внутрішньопородних типів як цілісної системи. При цьому кожна селекційна група має відзначатись не лише до певної міри спільністю походження, але й специфічністю фенотипової характеристики за господарськи корисними та іншими ознаками. Формування внутрішньопородної селекційної та генеалогічної системної ієрархії української червоної молочної породи здійснювалось з урахуванням усіх елементів і на момент апробації породи вона має чітку, розгалужену, селекційно вмотивовану структуру за типами, лініями та родинами.

Кожен внутрішньопородних тип структурований лише йому притаманними лініями, які походять від родоначальників поліпшуючої породи і створюють у ньому характерну лінійну специфічність. Методи створення та поліпшення генеалогічних формувань ґрунтуються на різноманітних варіантах поєднань гомогенного або гетерогенного підбору й добору, використанні певних ступенів інбридингу на видатних тварин з метою перетворення їхніх особистих достоїнств у групові ознаки з подальшим закріпленням їх у спадковості наступних поколінь. Ефективність селекційно-племінної роботи буде залежати від того, наскільки такі поєднання будуть вдалимими. Тому розведення за лініями у скотарстві визнається вищою формою племінної роботи [1,2,5,8].

Враховуючи актуальність питання наші дослідження були спрямовані на вивчення селекційної ситуації щодо генеалогічної структури заводського стада української червоної молочної породи з визначенням найраціональнішого варіанту розведення перспективних генеалогічних формувань.

Матеріали та методика досліджень. Дослідження проводилися у племінному заводі ВАТ «Малинівка» Володарського району Донецької області з розведення новоствореної української червоної молочної породи у межах жирномолочного та голштинізованого типів і їхніх генеалогічних формувань. Матеріалом служили данні первинного зоотехнічного та племінного обліку (форма 2-мол.). Селекційна інформація обрахована методом біометричного аналізу за допомогою програмного забезпечення на ПЕОМ за формулами Н.А.Полохинского [4].

Результати досліджень. При порівнянні корів внутрішньопородних типів, що утримуються в однакових умовах годівлі та утримання одного господарства, спостерігаємо певну різницю за показниками молочної продуктивності на користь тварин голштинізованого типу. За величиною надою за першу лактацію вони перевищили одноліток з високодостовірною різницею на 443 кг молока ($t_d = 3,47$), за повновікову лактацію, після вибракування тварин упродовж перших двох лактацій, різниця з нижчою достовірністю зменшилася до 330 кг ($t_d = 1,67$), а за кращу рівень різниці скоротився до недостовірного показника – 287 кг ($t_d = 1,53$).

За вмістом жиру в молоці помітної різниці між тваринами різних внутрішньопородних типів за даними першої лактації не встановлено. За даними третьої різниці на користь тварин жирномолочного типу склала 0,07 % ($t_d = 2,57$), а за кращу лактацію – 0,07 % з високою достовірністю ($t_d = 6,80$).

Генеалогічна структура стада племінного заводу «Малинівка» формувалась упродовж усього терміну створення та удосконалення української червоної молочної породи. За цей час у господарстві було використано понад 80 бугаїв-плідників, які належали до 20 генеалогічних та заводських ліній. Аналізуючи генеалогічну структуру стада нами відібрано найбільш продуктивні та багаточисельні для порівняння, табл. 1.

Розведення жирномолочного типу української червоної молочної худоби відбувається за рахунок найбільш традиційних для англєрської породи ліній Цирруса 16497, Фрема 17291 та Банко 28756. Тварини, які належать до цих генеалогічних формувань, характеризуються порівняно невисокими надоєм та жирномолочністю у віці першої лактації. Проте кращими показниками продуктивності відрізняються тварини ліній Цирруса 16497 та Банко 28756. За даними першої лактації нащадки бугаїв-плідників цих ліній перевищили за надоєм потомків ліній Фрема 17291 і Банко 19665 відповідно на 203 і 279 та 205 і 281 кг молока. За даними вищої лактації показники молочної продуктивності певною мірою вирівняні.

Необхідно відмітити, що найжирномолочною є лінія Банко 19665, жирність молока представниць якої коливається від 3,81% за першу лактацію до 3,87% - за третю.

Тварини голштинізованого типу за кількістю нащадків істотно переважають жирномолочний, так само як і за наявністю ліній. Крім традиційних генеалогічних, що існують в голштинській породі (П.Ф.А.Чіфа 1427381, Р.Сітейшна 1492073 та Р.Соверінга 198998), структура голштинізованого типу української червоної молочної худоби формувалася із заводських ліній – Імпрувера 333471, Хановера 1629391, Інхансера 343514, Стендаут Кавалера 1620273, Нагіта 300502, Регіла 352882 [6].

Найбільш продуктивними за даними надою першої лактації виявились нащадки ліній Сітейшна 267150 (4468 кг), Інгансера 343514 (4528 кг), Нагіта 300502 (4423 кг) та Хановера 1629391 (4139 кг). Не менш мінливою виявилась жирномолочність первісток у потомства цих ліній, рівень якої коливався у межах 3,70-3,80 %.

Таблиця 1

Молочна продуктивність корів ПЗ «Малинівка» різних типів та генеалогічних формувань, $M \pm m$

Лінія	п бугаїв	Продуктивність за 305 днів лактації:								
		першої			третьої			Кращої		
		п	надій, кг	% жиру	п	надій, кг	% жиру	п	надій, кг	% жиру
Жирномолочний внутрішньопородний тип										
Цирруса 16497	5	136	3741±89,	3,79±0,019	88	3955±115,0	3,81±0,021	101	4464±106,0	3,82±0,021
Фрема 17291	6	118	3462±83,	3,78±0,010	47	3637±139,	3,79±0,014	55	4105±125,	3,84±0,022
Банко 19665	3	55	3538±149,0	3,81±0,022	31	3893±183,	3,87±0,051	33	4575±210,	3,85±0,037
Банко 28756	6	207	3743±73,	3,72±0,007	100	4187±118,	3,74±0,010	112	4584±113,	3,74±0,009
В середньому	20	516	3621±71,	3,76±0,022	266	3918±113,	3,80±0,026	301	4432±112,	3,81±0,21
Голштинизований внутрішньопородний тип										
Р.Соверінга 198998	3	69	3658±81,	3,79±0,020	46	3876±151,	3,79±0,013	50	4314±135,	3,77±0,009
Регіла 352882	2	93	3717±111,0	3,72±0,007	32	4255±184,	3,71±0,021	33	4592±182,0	3,73±0,017
Чіфа 1427381	2	35	4250±159,	3,74±0,017	32	4563±261,	3,74±0,021	34	4896±220,	3,72±0,010
С.Т.Рокіта 252803	3	53	3788±133,	3,80±0,020	35	4186±245,0	3,73±0,014	36	4659±258,	3,74±0,006
Сітейшна 267150	3	105	4468±117,	3,76±0,010	73	4761±163,	3,73±0,014	74	5292±181,	3,73±0,110
Інгасера 343514	4	102	4528±124,	3,72±0,011	76	4821±142,	3,72±0,012	78	5287±144,	3,74±0,009
Хановера 1629391	6	132	4139±97,	3,74±0,008	77	3984±137,	3,73±0,007	86	4632±121,	3,74±0,007
Нагіта 300502	4	171	4423±65,	3,70±0,008	112	4844±144,	3,71±0,008	129	5236±122,	3,73±0,007
В середньому	28	838	4064±106,	3,75±0,011	536	4248±162,	3,73±0,008	582	4719±151	3,74±0,005

Найкраще молочну продуктивність корів характеризують дані кращої лактації. П'ятитисячний рівень подолали дочірні нащадки трьох ліній: Сітейшна 267150 з надоем 5292 кг молока з вмістом жиру 3,73%, Інгансера 343514 відповідно 5287 кг та 3,74% і Нагіта 300502 – 5236 кг та 3,73%.

Таким чином, в умовах ДПЗ «Малинівка» в цілому кращою молочною продуктивністю характеризуються корови голштинізованого типу, а у його структурі лінії Сітейшна 267150, Інгансера 343514 та Нагіта 300502, молочність яких за вищу лактацію перевищує 5200 кг молока. Корови жирномолочного типу мають значно нижчі надії молока та порівняно невисоку (як для жирномолочного типу) жирність молока.

Тому, перспективним вважається більш інтенсивне використання бугаїв тих ліній голштинської породи, які найкраще проявили себе в умовах даного господарства та створення голштинізованого типу української червоної молочної породи за використання тварин жирномолочного типу за схемою відтворного схрещування.

Висновки.

1. Новостворена українська червона молочна порода достатньою мірою структурована у межах внутрішньопородних типів на якісно специфічні генеалогічні та заводські лінії, що забезпечує перспективу ефективної внутрішньопородної селекції.

2. Виявлена міжлінійна диференціація за показниками молочної продуктивності дозволяє вибрати кращі варіанти генеалогічних формувань для підбору та створення бази подальшого селекційного поліпшення стада і породи.

Література

1. *Буркат В.П., Полупан Ю.П.* Розведення тварин за лініями: генезис понять і методів та сучасний селекційний контекст. – Київ: Аграрна наука, 2004. – 68с.

2. *Кравченко Н.А.* Племенной подбор при разведении по линиям. – М.: Госсельхозиздат, 1954. – 264 с.

3. *Методи створення нового жирномолочного типу червоної молочної породи / Н. Кононенко, В. Блізніченко, І. Салій, А. Бесараб, Д. Топілін // Тваринництво України. – 2000. – № 5-6. – С. 6-8.*

4. *Підпала Т.В.* Генезис породного перетворення в популяції червоної степової худоби. – Монографія, - Миколаїв, 2005. – 312 с.

5. *Плохинский Н. А.* Руководство по биометрии для зоотехников. – М. : Колос, 1969. – 256 с.

6. *Полупан Ю.* Генезис та перспективи українського голштинізованого типу червоної молочної породи // Тваринництво України. – 2000. – № 5-6. – С. 18-20.

7. *Полупан Ю.* Зональні заводські типи української червоної молочної породи // Тваринництво України. – 2004. – № 5. – С. 11-16.

8. *Українська червона молочна порода: перспективи удосконалення / Ю. Полупан, М. Гавриленко, Т. Коваль [та ін.] // Тваринництво України. - 2007. - № 2. - С. 31 - 35.*